

Natura Artis Magistra

William Graatsma,
direkteur Jān van Eyck Akademie,
Werkplaats van Beeldende Kunsten Maastricht

Als kind passeerde ik vrijwel dagelijks deze, voor mij toen indrukwekkende, monumentaal in steen gehouwen tekst boven de aquariumingang van de dierentuin te Amsterdam.

Later heb ik mij, geïnteresseerd als ik was in zowel natuur als kunst, meerdere malen afgevraagd welke diepere betekenissen er achter deze drie woorden wel schuil mochten gaan.

Nú wordt ik dagelijks gekonfronteerd met in ieder geval het Artis Magistra, maar geloof niet meer dat de natuur de enige leermeesteres van de kunst zou zijn, immers daarvoor is er in de

Reconstructie Carboonwoud (Wandtafijl in het mijnmuseum te Bochum).

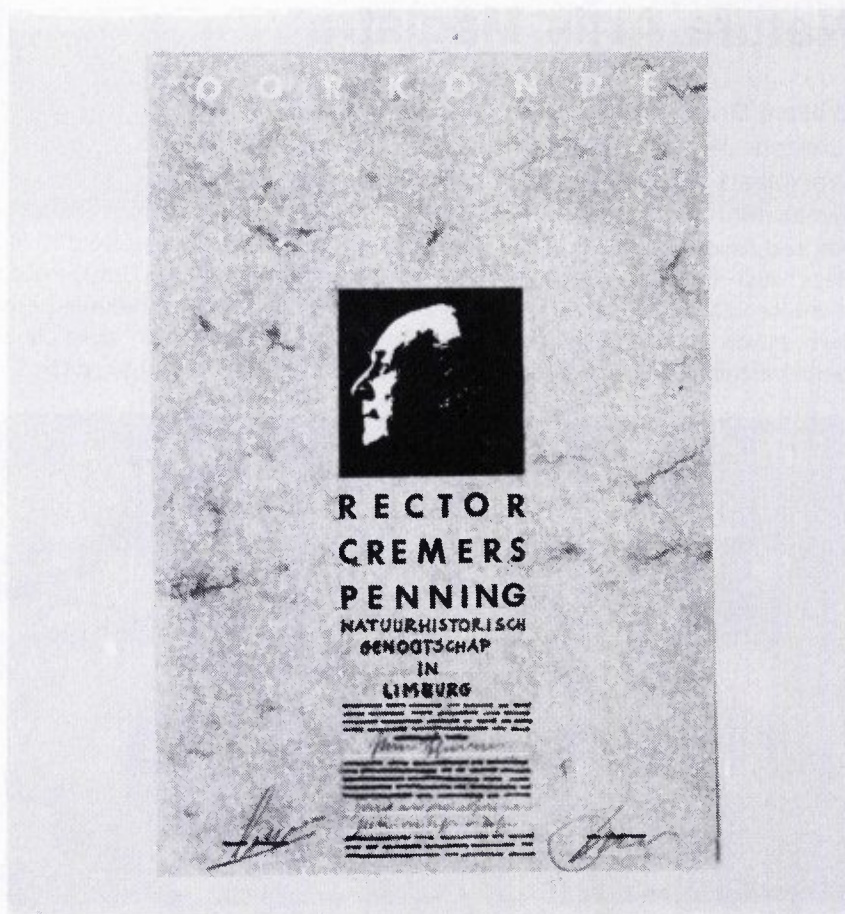
twintigste eeuw teveel met natuur en ook kunst gebeurd.

Het is de Rector Cremers Penning die mij deze korte bespiegeling ingeeft, want de lezer moet weten dat niet zo lang geleden Natuur en Kunst samen aan tafel zaten toen Douwe de Graaf van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg mij vroeg of de Jan van Eyck Akademie bereid was de jaarlijks uit te reiken penning te ontwerpen.

Een eervol en aantrekkelijk verzoek, een uitdaging ook, zeker wanneer men bedenkt dat de gestelde randvoorwaarden zó ruim waren dat ze de ontwerper een optimale artistieke vrijheid garandeerden.

Zo kon het gebeuren dat het portret van Rector Cremers een plaats kreeg op de bij de penning behorende oorkonde, terwijl de beeldzijde van de bronzen penning een even onverwachte als oorspronkelijke voorstelling toebedeeld kreeg.

Geïnspireerd door de begrippen natuur en historie uit de naam van het genootschap en denkend aan de cilindrische vorm waarmee penningen gewoonlijk geassocieerd worden, stelde de aan de akademie verbonden grafisch vormgever Stefan Graatsma voor om het splijtvlak van de kern van een van de vele proefboringen waaraan Zuid-Limburg op zoek naar haar bodemschatten zo rijk is, te gebruiken

Schetsontwerp van de oorkonde door Stefan Graatsma.

voor de beeldzijde van de penning. Deze gedachte bleek een ware vondst toen een bezoek aan dr. H. van Amerom van het Geologisch Bureau en -Museum van de Rijks Geologische Dienst te Heerlen een schat aan fos-

siele beelden opleverde uit de historie van de welhaast astronomisch lang geleden, in het gebied dat we nu Limburg noemen, levende natuur.

Boring LXXVII uit de omgeving van Roermond leverde uiteindelijk het fossiele beeld genummerd 49832 op dat op een diepte van 789,70 meter in de kern werd aangetroffen en om inhoudelijke-, esthetische- alsook motieven van technische aard werd uitgevonden om als beeldenaar van de Rector Cremers Penning te gaan fungeren.

Beschouwen we het hoogrelief van de beeldenaar nader dan ontwaren we de ribben en groeven van stengels alsmede de insnoeringen -die in werkelijkheid verdikkingen waren want deze fossielen zijn immers de natuurlijke afgietsels van binnenkanten- waaruit de bladeren ontsproten van de tot de familie van de varens behorende, maar inmiddels uitgestorven, reuzepaardestaart (*Calamitus carinatus*) die een hoogte van 27 meter kon bereiken.

Geologisch Museum met v.l.n.r. de ontwerper Stefan Graatsma en Dr. H. van Amerom.

Kennis die tot de verbeelding spreekt, zeker wanneer we daarbij bedenken dat deze reuzenplant 315.000.000 (driehonderdvijftien miljoen!) jaren geleden deel uitmaakte van de moerasige carboonwouden die het gebied waar wij anno 1985 leven en wonen, geheel bedekten.

De beeldhouwer Rodin, die aan de wieg van de moderne kunst stond, konstateerde eens dat niets fantastischer is als de werkelijkheid van de natuur, een uitspraak die ik in dit ver-

band volledig onderschrijf.

Bekijken we vervolgens de in diepreliëf uitgevoerde tekstzijde van de penning dan zien we dat de ontwerper Stefan Graatsma deze keer niet de natuur maar de techniek tot zijn medewerker maakte. Overeenkomstig hun importantie bewegen de, gewoonlijk voor technische tekeningen gebruikte, DIN-letters zich in afnemende grootte, spiraalsgewijs rond het middelpunt

van de ronde schijf, om te eindigen bij de naam van de bekroonde, daarmee aangevend dat deze penning geen links of rechts, geen boven of onder kent.

De Rector Cremers Penning was hiermee op de uitvoering na gereed, een uitvoering in brons volgens het cireperdue procedée door Pie Sijen, de specialist in giettechnieken van de Jan van Eyck Akademie.

De Vogelstudiegroep - verleden, heden en toekomst

F. Schepers,
Putstraat 70, Sittard

Nu is het dan eindelijk zover, Vlak voor het verschijnen van dit jubileumnummer van het Natuurhistorisch Maandblad werd het ei van de Vogelstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (in samenwerking met de Vogelwacht Limburg) gelegd: een boekwerk over 'Vogels in Limburg'.

En boekwerk dat nogal wat voeten in de aarde heeft gehad. Enkele jaren Intensief veldwerk, uitgevoerd door Limburgse vogelaars, vormde de grondslag voor deze publicatie die een overzicht tracht te geven van een aantal zaken wat betreft het vogelleven in de provincie.

Na het veldwerk volgde een fase van bureauwerk, welke voor ons, veldmensen, moeilijker dan verwacht bleek te zijn: vergaderen, rekenen, tekenen, schrijven en het redactionele werk bleek een zware klus te zijn. Bij deze mijlpaal in de geschiedenis van de Vogelstudiegroep is het misschien interessant terug te blikken op de voorafgaande periode en eens te kijken in de nabije toekomst. Immers, bij het verschijnen van 'Vogels in Limburg' lijkt een periode in het bestaan van de studiegroep te worden afgesloten. Maar breekt daarmee ook een nieuwe periode van vogelonderzoek in Limburg aan?

De oprichting van de Vogelstudiegroep gaat terug naar 1976, toen een club enthousiast vogelaars het idee opvatte haar krachten te bundelen en allerlei vogelonderzoek her en der in de provincie te gaan opzetten en coördineren. Hoe het initiatief tot oprichting van een Vogelstudiegroep tot stand kwam is overigens beschreven in hoofdstuk 1 van het boek. Door een 'stuurgroep', waarin naast leden van de Vogelstudiegroep een vertegenwoordiger van de Vogelwacht Limburg en W. Ganzevles als vaste medewerker van het Natuurhistorisch Genootschap zaten, werden de activiteiten op poten gezet.

De onderzoeken die de Vogelstudiegroep verrichtte vonden deels plaats in het kader van landelijke projecten (SOVON-project voor Broedvogels 1973-1977, Atlasproject voor Winter- en Trekvogels 1978-1983, PTT-tellingen 1978 e.v., roofvogeltellingen in de winter 1978-1983, Internationale Waterwildtellingen, Landelijke rivierentellingen 1977-1983, enz.), deels ook uit eigen initiatief (bekentellingen, trekvogeltellingen, broedvogelonderzoek, onderzoek naar bepaalde soorten zoals Roek, Dodaars, Fuut, Grote gele kwikstaart).

Naast al deze systematisch verzamelde gegevens werden nog eens duzenden losse waarnemingen in een

archief opgeslagen.

Al dit veldwerk leverde uiteraard veel gegevens op. Een aantal vogelaars zag er de zin van in hiervan regelmatig verslag te doen, en ze vonden hiervoor - naast het Natuurhistorisch Maandblad - een mogelijkheid in het tijdschrift 'In Vogelvlucht', dat vanaf 1978 vier maal per jaar verscheen en in vergelijking met andere regionale tijdschriften kwalitatief op een niet on aardig niveau stond.

Andere media naast 'In Vogelvlucht' waren bijeenkomsten en excursies waar informatie werd uitgewisseld,

